בס"ד

גליון מספר: 51

פרשת ואתחנן

העלון מוקדש להצלחת נוחי
בן זהבה ויוסף דורון בן דזי

מאור - 0542390375

– הגליון השבועי של קהילת מכון –

יגדיל תורה

יסודות במצות תלמוד תורה

הרב יעקב דואני / רב במכון יגדיל תורה ומחבר הספר בית חם

בפרשתנו מופיעה מצוה חשובה ביותר שספר החינוך קורא לה 'תלמוד תורה'. כיצד היא באה לידי ביטוי בפסוק? נאמר (פרק ו):

וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל לְבָבֶךָ: וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ:

ונשאלת השאלה, מדוע לא נאמר בפשטות 'ולמדתם' אלא בלשון שלא נתקלנו בה עד כה 'וְשִׁנַּנְתָּם'? בגמרא ובמפרשים מצינו כמה רעיונות חשובים הנלמדים משינוי זה, בתחום של: מה ללמוד, איך ללמוד, ואיך ללמד, ונציג את הדברים. הראשון העוסק בשאלה 'מה ללמוד', מובא בגמרא במסכת קידושין (ל ע"א):

אמר רב ספרא משום ר' יהושע בן חנניא, מאי דכתיב: ושננתם לבניך? אל תקרי ושננתם אלא ושלשתם, לעולם ישלש אדם שנותיו, שליש במקרא, שליש במשנה, שליש בתלמוד. מי יודע כמה חייו? לא צריכא – ליומי.

האדם צריך לחלק את סדר לימודו לשלושה תחומי לימוד חשובים אלו (לפי פירוש רש"י שם צריך לחלק את השבוע, ולפי התוספות צריך לחלק את היום עצמו לשלושה חלקים). הלימוד השני העוסק בשאלה 'איך ללמוד' מובא שם בהמשך העמוד וכן ברש"י על הפרשה: תנו רבנן: ושננתם - שיהו דברי תורה מחודדים בפיך, שאם ישאל לך אדם דבר - אל תגמגם ותאמר לו, אלא אמור לו מיד.

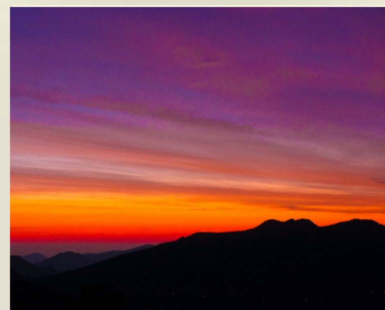
צריך ללמוד תורה בצורה יסודית עם חזרות רבות בשביל שהדברים ייכנסו תחילה ללב האדם עצמו. ובאשר למסכת החזרות, מבוא במסכת חגיגה (ט ע"ב): " ואינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה ואחד". וכמו המעשה הנפלא ברבי פרידא (מסכת עירובין נד ע"ב):

רבי פרידא הוה ליה ההוא תלמידא דהוה תני ליה ארבע מאה זימני וגמר. יומא חד בעיוה למלתא דמצוה (קראו לרבי פרידא לעשות דבר מצוה), תנא ליה ולא גמר (לא הצליח להבין). אמר ליה: האידנא מאי שנא? אמר ליה: מדההיא שעתא דאמרו

>> המשך הדבר תורה בעמוד האחרון>>

דברים במחשבה
חשיבות ימי בין המצרים

פתרון החידה הקודמת
לקום בפני המתפלל

החידה השבועית
דין תפילת תשלומים

כיצד מתעלים בצורה נכונה?

הרב אמיר אזולאי/ רב במכון יגדיל תורה מחבר הספר על שלושה דברים

כל אחד ואחד מאיתנו זוכה מפעם לפעם, כל אחד לפי מעלתו ומדרגתו- לחוש התעלות רוחנית גדולה אשר עוטפת את חייו בתחושת קירבה עמוקה ומוגברת מהרגיל אל הבורא יתברך. פתאום חשים אנו כמה לימוד התורה נצרך הוא לנו כמים קרים על נפש עייפה, כמה זיקה וחיבה יש לנו אל הקודש, כמה רוצים אנו לקבל על עצמנו עוד קבלות ולהתקדם במגוון תחומי הקדושה. אלא שצריכים אנו להתבונן היטב ולהבין מהם דרכי ההתנהלות הנכונות בעת התעלות רוחנית שכזו.

נעיין מעט בדברי הגמרא (ברכות כג:) ונדלה מתוכה יסודות נכבדים לדברינו אלה. זוהי לשון הגמרא: "שמור נקביך בשעה שאתה עומד בתפילה לפני". ומסביר רש"י על אתר : "שמור נקביך- שלא תפיח".

חכמינו זיכרונם לברכה ציוו את האדם לבחון תדיר את צרכיו הנמוכים ביותר אף בשעת התפילה. ולכאורה הדבר מצריך עיון והבנה עמוקה. שהרי כיצד יכול האדם מצד אחד להתרומם ולהתעלות אל מעלות רוחניות אדירות, ומאידך לעסוק בצורכי הגוף הנמוכים בו בעת? הרי לכאורה אלו שני צדדים שונים ומנוגדים זה לזה באופן כמעט מוחלט!

הרב קוק זצ"ל בספרו עין איה (ברכות א' פרק ג', מו.) מבאר שבתוך דברי הגמרא הללו גנוזה הערה עליונה ואזהרה גדולה בנוגע להתעלות רוחנית כזו או אחרת המתרגשת לבוא אל פתחנו לעיתים כאלה ואחרות.

לפני שנחדור אל עומק דברי הרב זצ"ל ננסה מעט לצייר בשכלנו את המקרה עליו מדברת הגמרא: אדם מתעורר בבוקר ומכין עצמו בצורה עמוקה למפגש הישיר שלו עם הבורא. ככל שהתפילה הולכת ומתקדמת הוא מרגיש כיצד הוא הולך ומתרומם יחד איתה. הוא מתעלה ממדרגה למדרגה כמידת השגתו, עד כי מרגיש הוא התרוממות רוח גדולה. אולם דווקא בשעה זו, חשוף הוא יותר מתמיד לסכנה רוחנית גדולה אשר בכוחה להורידו מרום מעלתו אשר זכה לה.

בזמן ההתעלות הגדולה, עלול הוא לחוש שמא הוא במדרגה כה עליונה עד כי נפילות חומריות נמוכות אינן מנת חלקו. ממילא לא יניח כלל מול עיני רוחו את הסכנות הרוחניות

הנשקפות לו ואורבות לפתחו. ובאמת בתחושה זו יש אמת גדולה, היא איננה אשליה חלילה. הוא זוכה בעת ההתעלות להיחשף לנבכיה העמוקים של נשמתו ולגלות עוד ועוד מאורם הבהיר. אלא שלמרות כל זאת עליו לזכור שהוא עדיין בן אדם. צריך הוא להשיב אל ליבו שעל אף ההתעלות הגדולה עדיין הצד החומרי שבו דורש את חלקו, אף אם באותה שעה דרישה זו סמויה היא מתודעתו.

במידה שהאדם שוכח את צדדיו החומריים, ואינו שם ליבו עליהם בעת ההתעלות הגדולה, ממילא יישארו הם ללא כל בקרה אמתית אשר מסייעת לו לנתב בצורה נכונה את רצונותיו של הגוף, לבל יחרוג יתר על המידה מגבולות הקודש.

מתוך התופעה הגדולה הזו וסכנותיה הממאירות, מבאר הרב זצ"ל (עין אי"ה שם), שבדברים אלו של חז"ל מדריכים אותנו חז"ל שאף בעת התעלות גדולה בתפילה, ישיב האדם אל ליבו שעדיין ייתכן שהשיקוץ החומרי יופיע בקרבו, ובמידה ולא יבחין בו ולא יעניק לו את ההתייחסות הנדרשת, הוא יוריד אותו מטה וימנע ממנו להתעלות יותר ויותר.

ומוסיף הרב, שיש בדברים אלו הדרכה כוללת של חז"ל, המאירים לנו באור אמת ויושר כיצד עלינו להתנהל בעת תקופה עליונה של התעלות והתקדשות בתוך חיינו הפרטיים. כאשר אור הקדושה מופיע בקרבנו צריכים אנו לזכור תמיד לפשפש במעשינו ולהתבונן בקרבנו תדיר, על מנת לעיין בתוכנו ולגלות האם חסרונות חומריים נמוכים עדיין מבקשים לחדור אל חיינו ולהורידנו מטה. לעיתים דווקא ההתעלות הגדולה עלולה ליצור בקרבנו אשליה שמא נקיים אנו מכל עוון ומכל חשיפה אפשרית אליו. לכן דווקא בעיתים גדולות כאלו נתבונן נא היטב בדקדוקי מעשינו ונבקש למחות אף את הפגמים הקטנים ביותר. שנזכה להתעלות ממדרגה למדרגה ולגלות את קדושת נשמתנו החבויה.

האם צריך לקום בפני המתפלל כישב כבר?

הרב מאור תורג'מן / יו"ר מכון יגדיל תורה

הטור כתב שאם היושב ישב כבר ועמד זה והתפלל בצדו- הרא"ש כתב שאינו צריך לקום מכיון שהוא בא בגבולו,

והטור כתב שאע"פ שיש להשיב על דברי הרא"ש מעלי, שהרי הוא היה יושב בתחילה כמו שכתוב "ועלי הכהן יושב על מזוזות היכל ה'" ואפילו הכי היה צריך לקום- מ"מ אין משיבין את הארי אחרי מותו (כלומר הרא"ש כבר כתב ואין לנו להשיב על כך)- ועוד שמלשון הגמרא נשמע כדבריו- שכתבה הגמרא "אסור לישב"- ומשמע שאסור לישב אצל המתפלל, אבל אם ישב כבר מותר- שאם גם אם ישב כבר היה אסור היה צריך להיות כתוב "אסור להיות יושב".

והב"י כתב שדבר זה לא מצא בפסקי הרא"ש ובתשובותיו, ואפשר שהיה מורה כן לשואלים, אך לא נכתב בספר, וכן משמע בטור שכתב "היה אומר אבי אדוני אבי הרא"ש" ואם היו דברי הרא"ש כתובים על ספר היה לו לומר כתב.

ועל דברי **הטור** שכתב שיש להוכיח מדברי עלי להיפך, כתב **מהרי"א אבוהב** שעלי החמיר על עצמו לעמוד למרות שלא היה מחויב שהרי ישב בתחילה כדי לא להראות ככופר, ואע"פ שהמתפלל שמגיע להתפלל במקום שחבירו יושב אינו עושה כשורה שנכנס לתוך מקומו של חבירו ונראה שחבירו הוא כופר כשאינו מתפלל. ולכן אדם שיושב מהצד וחבירו מגיע להתפלל- אם היושב הוא מדקדק בדקדוק מצוה יעמוד כדי שלא יהיה בכאן צד גנות למתפלל שלא עשה כשורה, וגם לו שלא יהא נראה בצד מה ככופר ומזה הצד עמד עלי שהרי לאיש כמוהו היה לו להחמיר.

עוד כתב **הב"י** שניתן להשיב על קושיית הטור שעלי בתחילה היה יושב, שכן יש לומר שמה שכתוב "ועלי יושב" אין הכוונה שהיה יושב ממש, אלא הכוונה לעמידה, ועמידה פעמים שמשתמשים בה בלשון ישיבה, והכוונה מתעכב כמו שנאמר "ותשבו בקדש (דברים א מו)", ואפשר שכתוב בפסוק ישיבה כדי לדרוש (במדרש שוחר טוב ש"א סוף פרשה א) יושב ישב כתיב מלמד שבאותו יום מינו אותו כהן גדול.

עניין ארבע אמות: הרא"ש פירש בפסקיו כדרך הטור כלומר שעלי היה בתוך ד' אמותיה של חנה ולכן היה עומד וזה

מבואר ממה שכתב הרא"ש ז"ה בגימטריא תריסר הוו, ומשמע שעלי היה עומד בתוך י"ב ולפיכך היה עומד על עמדו, שאם היה מחוץ לי"ב היה מותר לו לישב,

אך הב"י כתב שאין הכרע לומר שהרא"ש סבר שעלי עומד היה ממה שכתב דז"ה תריסר הוו שלעולם ניתן לומר שהוא סובר שעלי יושב היה ולא עומד, ויש לומר שכך אמרה חנה מפני שהיית מרוחק ממני שיעור זה דהיינו י"ב אמות היית יכול לישב אפילו אחר שהתחלתי להתפלל, אבל אם היית בתוך י"ב אמות לא היית רשאי לישב אילו הייתי מתפללת תחלה.

פסיקת הלכה:

השו"ע פסק: "אם היושב ישב כבר, ועמד זה בצדו, אינו צריך לקום, שהרי זה בא בגבולו". המ"ב (יב) כתב שמכיון שהיושב אינו צריך לקום על המתפלל להרחיק ד' אמות ממנו כשרוצה לעמוד ולהתפלל.

מה הדין בבית הכנסת:

המ"ב (יג) כתב שדוקא בביתו, אבל במנין קבוע וכל שכן בבהכ"נ צריך לקום דהוא מקום מיוחד לכל בני אדם, ואפילו אם המקומות קבועים לכל אחד שקנאום בדמים נמי יש להחמיר, אך בעוסק בתורה לא יחמיר בזה וכ"ש רב שיושב עם תלמידים ולומדים ובאו עשרה המתפללים א"צ לעמוד ואפי' מדת חסידות ליכא.

והרמ"א פסק בשם מהרא"י: "ומ"מ מדת חסידות הוא לקום אפי' בכהאי גוונא". המ"ב (יד) כתב שיש בזה מידת חסידות כדי להרים מכשול מחבירו שעשה שלא כשורה שעמד להתפלל בתוך ד' אמות של היושב כבר בהיתר וישיבתו היא גנאי למקום קדוש של התפילה.

שאלת השבוע

האם יש תשלומים רק לתפילה הסמוכה או לכל תפילותיו?

ר׳ דוד בן חמו—זכה בשובר לרכישה בקורסים של 100 ש״ח

את הפתרונות יש לשלוח למייל או לוואטסאפ של המכון עד יום רביעי

myagdiltora@gmail.com / 0542390375

מזל״ט ואיחולים

העלון מוקדש לרפואת חנה אזולאי בת סוליקה

ולעילוי נשמת מסעוד בן עיישה ושרה בת חנה

ודוד רחמים בין עישא ואברהם ז״ל

ניתן לשלוח מזל״ט או איחולי ברכה למייל או לוואטאפ של המכון עד יום חמישי.

>> המשך הדבר תורה מעמוד השער >>

ליה למר איכא מילתא דמצוה – אסחאי לדעתאי, וכל שעתא אמינא, השתא קאי מר, השתא קאי מר (מרגע שקראו לך הסחתי את דעתי). אמר ליה: הב דעתיך ואתני ליך. הדר תנא ליה ארבע מאה זימני אחריני (לימד אותו ארבע מאות פעמים נוספות) נפקא בת קלא ואמרה ליה: ניחא ליך דליספו לך ארבע מאה שני, או דתיזכו את ודרך לעלמא דאתי? אמר: דניזכו אנא ודריי לעלמא דאתי. אמר להן הקדוש ברוך הוא: תנו לו זו וזו.

ובאשר לשלב השלישי ׳כיצד ללמד אחרים׳ מצינו התייחסות נפלאה של האלשיך הקדוש לשאלה זו: כי בא ללמד דעת את כל חכם לב מלמד תורה לעמו ישראל, או חכמה ומוסר, יהיה זה כלל גדול בידם, כי הכנס דברי פיהם בלב שומעיהם כחצי גבור שנונים לשמור ולעשות בכל לב ובכל נפש, או לבלתי הכנס רק להשמעות אזנים ואחרי כן יהיו הדברים ההם רפויים בידם והולכים אחרי גום. הנה בזה הדבר תלוי, הלא הוא, כי כל דבר ודבר כפי מוצאו אשר ממנו יצא, כן יהיה הלוכו ומנוחתו אשר שם ינוח. והוא, כי אם יהיו הדברים היוצאים מפי המלמד תורה, או מוכיח במישור, מקרב לבו, כן מהלב נסעו ועד לב שומעיהם ילכו, כחצי גיבור שנונים, ושם ינוחו לשמור ולעשות בכל מאמצי כח. אך אם אשר יוציאם לא יהיה מקרב לבו, כי אם פה אל פה ידבר, גם בלכתם לאזני שומעיהם בחוץ יעמודו, ופרי בל יעשון. כלומר, אם המלמד אחרים רוצה שהדברים שאומר ייכנסו לליבות השומעים כמו חץ שנון וחד ולא יצאו משם לעולם, הוא צריך תחילה שהדברים יהיו שדברי התורה יהיו עַל לב האדם, כמו שכתוב לפני כן וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל לְבָבֶךָ, דהיינו הוא יתחבר תחילה ללימוד ויהיה בקרבו ואח״כ ילמדם לאחרים, ויכנסו הדברים לליבם כמו חץ שנון וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ. רואים מכאן יסוד חשוב, שהאדם צריך ללמד דווקא דברי תורה שהוא עצמו מתחבר אליהם ומבין אותם בצורה טובה, בטרם ינסה להנחילם לאחרים. הרי לנו לימודים נפלאים במצות לימוד תורה ואופן קיומה.

שבת שלום!